

Nr 16.

Ankom till riksdagens kansli den 31 mars 1927 kl. 5 e. m.

Konstitutionsutskottets utlåtande i anledning av väckta motioner dels om lagrådets avskaffande dels ock om ändring i lagrådets organisation.

Konstitutionsutskottet har till behandling i ett sammanhang förehaft dels två inom första kammaren väckta motioner om lagrådets avskaffande, den ena, nr 8, av herr *Nothin m. fl.*, den andra, nr 201, av herr *Lindhagen, dels ock* en inom andra kammaren av herr *Sävström m. fl.* väckt motion, nr 285, om ändring i lagrådets organisation för åstadkommande av snabbare handläggning av mål och ärenden i regeringsrätten.

I motionen I:8 hemställes, »att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t begära utarbetande och framläggande för 1928 års riksdag av de grundlagsändringar, som erfordras för avskaffande av lagrådsgranskningen utav lagförslag.» *Motion I:8.*

I motionen I:201 hemställes, »att riksdagen ville hos Kungl. Maj:t begära förslag till ändring i grundlagarna i syfte av lagrådets avskaffande, eller, om detta ej bifalles, i ändamål att begränsa de lagförslag, som enligt nu gällande bestämmelser skola remitteras till lagrådet.» *Motion I:201.*

Beträffande motiveringen för dessa yrkanden får utskottet hänvisa till motionerna.

I motionen II:285 hemställes, »att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t täcktes föranstalta om utredning, huruvida icke genom ändring i regeringsformens bestämmelser om ett regeringsråds deltagande i laggranskningen samt andra därmed sammanhängande åtgärder en snabbare handläggning av mål och ärenden i regeringsrätten skulle kunna uppnås, ävensom för 1928 års riksdag framlägga det förslag, vartill utredningen kan föranleda.» *Motion II:285.*

Till stöd för denna hemställan anföra motionärerna följande:

»Ute i bygderna klagas allmänt över långsamheten i avgörandet av sådana kommunala och administrativa besvärsmål, som i sista hand ankomma på regeringsrätten. Vid förlidet års riksdag vidtogos åtgärder i syfte att uppnå en förbättring härutinnan, i det att vissa reformer genomfördes be-

Bihang till riksdagens protokoll 1927. 5 saml. 11 häft. (Nr 16.)

träffande föredragningen i regeringsrätten. Dessa åtgärder torde emellertid icke i sig vara tillfyllest för uppnåendet av att målen bli avgjorda inom skälig tid. År 1926, varunder den nya föredragningsordningen fungerat sedan den 1 juli, har nämligen balansen stigit från 4,119 mål vid årets ingång till 4,650 mål vid årets slut. Antalet under åren 1921—1925 inkomna, handlagda och balanserade mål i regeringsrätten framgår av följande tablå, hämtad från 1926 års statsverksproposition, andra huvudtiteln, sid. 11.

M å l	1921	1922	1923	1924	1925
Under året inkomna	2,423	2,455	2,648	2,545	2,420
Under året handlagda	2,202	2,061	1,935	1,912	1,880
Till nästa år balanserade.....	1,839	2,233	2,946	3,579	4,119

Allenast inom finansdepartementet hade balansen vuxit från 818 mål vid ingången av år 1922 till 2,582 år 1926 och 2,987 vid 1927 års ingång. Samtidigt med att balansen stigit har såsom av tabellen framgår antalet årligen avverkade mål varit i ständigt sjunkande, från 2,202 år 1921 till 1,880 år 1925. Då den årliga avverkningen alltså icke uppgår till 2,000 mål, motsvarar en balans på 4,650 mål nära $2\frac{1}{2}$ års arbete. Mål, som vid den här tiden (februari 1927) inkomma till regeringsrätten såsom nya, kunna alltså icke beräknas bli avgjorda förrän hösten 1929. Denna långsamhet i rättsskipningen i den högsta administrativa domstolen är för de rättsökande olidlig.

Då något mera väsentligt avlastande av arbete från regeringsrätten genom decentralisationsåtgärder icke torde kunna ifrågakomma, synes enda utvägen för uppnående av en snabbare handläggning av målen vara att söka i en ökning av regeringsrättens arbetsprodukt, vilken återigen icke lär kunna vinnas utan en ökning av arbetskrafterna inom domstolen. Enligt § 17 regeringsformen skola regeringsrådets antal vara minst sju, därav minst två tredjedelar skola hava fullgjort vad författningarna föreskriva dem, som uti domarämbeten må utnyttjas. Enligt regeringsrättslagen äro regeringsråden för närvarande icke flera än sju. Av dessa tjänstgör ett i lagrådet.

Enligt § 22 regeringsformen kunna i regeringsrätten mål prövas och avgöras av fyra ledamöter, där tre av dem äro om slutet ense. Tydligt skulle en mycket väsentlig ökning av regeringsrättens arbetsprodukt kunna uppnås, om ledamöternas antal ökades därhän, att domstolen kunde arbeta på två avdelningar med fyra ledamöter å varje.

Frågan om återbördande till regeringsrätten av det i lagrådet tjänstgörande regeringsrådet har för icke länge sedan varit föremål för utredning, i det att under förlidet år inom justitiedepartementet utarbetades ett

förslag om laggranskningens överflyttande till högsta domstolen, där allenast tre justitieråd skulle deltaga i granskningsarbetet. I ett häröver avgivet yttrande, numera tillgängligt i tryck, hava högsta domstolens flesta ledamöter visserligen avstyrkt den sålunda föreslagna åtgärden, men å andra sidan uttalat, att avgörande betänkligheter ej syntes kunna anföras mot en minskning av antalet ledamöter i lagrådet till tre eller samma antal som föreslogs i den kungl. propositionen till 1909 års riksdag. Samma majoritet inom högsta domstolen påpekar, att en sådan minskning kan ske i den formen, att regeringsrätten icke längre blir ständigt representerad vid laggranskningen, även om lagrådet bibehålles såsom en fristående institution.

För att befria regeringsrätten från det permanenta deltagandet i laggranskningen genom en av sina ledamöter erfordras ändring i § 21 regeringsformen. Uteslutes ur första stycket av denna paragraf bestämmelsen om ett regeringsråds ledamotskap i lagrådet, bör, såsom föreslagits, i stället i andra stycket införas, att Konungen må för visst ärende förordna regeringsråd till ledamot av lagrådet. Om riksdagen, såsom i en i första kammaren väckt motion föreslagits, beslutar lagrådets avskaffande, återbördas därmed ett regeringsråd till regeringsrätten, och för åstadkommande av möjlighet till regeringsrättens tjänstgöring på två avdelningar skulle därefter allenast fordras en ändring i lagen om regeringsrätten den 26 maj 1909, varigenom antalet regeringsråd höjdes till åtta. Skulle återigen riksdagen icke bifalla motionen om lagrådets avskaffande, synes det av högsta domstolens majoritet antydda alternativet att i lagrådet blott behålla de tre justitieråden såsom permanenta ledamöter böra komma under övertvägande, vilket alternativ ur den synpunkt, som i denna motion berörts, nämligen den önskvärda förstärkningen av regeringsrättens arbetskrafter, fyller samma ändamål.»

Sedan lagrådets tillkomst år 1909 har konstitutionsutskottet vid fyra olika tillfällen, åren 1920, 1923, 1924 och 1926, haft att avgiva utlåtande över väckta motioner med yrkande om dels lagrådets avskaffande, dels dess ombildning, dels ock inskränkning av dess verksamhet. I samtliga fall har utskottet hemställt om avslag å motionerna och båda kamrarna bifallit denna hemställan.

I sitt år 1920 avgivna utlåtande (nr 47) i anledning av två då föreliggande, av herr Lindhagen väckta motioner yttrade sålunda utskottet:

»De i förevarande motioner framställda skälen för ett avskaffande eller en genomgripande förändring av lagrådet äro enligt utskottets uppfattning icke övertygande. De motiv, som förefunnos för lagrådets inrättande, synas fortfarande äga giltighet, och den av lagrådet utförda laggranskningen torde under nuvarande livliga lagstiftningsarbete vara särskilt påkallad av hänsyn till lagarbetets enhetlighet.»

I sina utlåtanden åren 1923 och 1924 i anledning av då föreliggande, likaledes av herr Lindhagen väckta motioner hänvisade utskottet till detta

Utskottets yttrande.

Motionerna I: 8 och I: 201 om lagrådets avskaffande.

yttrande samt förklarade, att motionären icke kunnat rubba utskottets övertygelse om riktigheten av den därstädes uttalade uppfattningen.

Subsidiärt framställde samme| motionär sistnämnda båda år yrkande om en inskränkning av lagrådets verksamhetsområde på sådant sätt, som även i motiven till hans nu örevarande motion närmare utvecklas, nämligen så, att lagförslag, som beröra ämnen av social natur eller framlagts av lagberedningar eller lagkommissioner, sammansatta av minst tre lagkunnige såsom ensamma ordinarie ledamöter, icke skulle underställas lagrådets prövning. Detta yrkande föranledde utskottet att år 1923 göra följande, år 1924 vidhållna uttalande:

»Att från lagrådets verksamhetsområde bortskilja en så viktig lagstiftningsgren som den sociala lagstiftningen kan enligt utskottets mening icke ifrågakomma. Mot förslaget, att sådana lagfrågor, som redan varit föremål för på visst sätt kvalificerad beredning, skulle undandragas lagrådets behandling, tala de skäl, som i allmänhet ur kravet på enhetlighet i lagstiftningen kunna hämtas för lagrådets medverkan och som även i händelse av hög juridisk kompetens hos dem, som utfört det förberedande arbetet, måste tillerkännas betydelse. Härtill kommer svårigheten att på ett tillfredsställande sätt angiva, vilka ärenden som på denna grund ej borde hänskjutas till lagrådet.»

Vad i nu förevarande motioner om lagrådets avskaffande anförts finner utskottet ej heller vara ägnat att i någon mån ändra utskottets tidigare uttalade uppfattning. I motionen I: 201 har herr Lindhagen utvecklat väsentligen samma synpunkter som förut, varför utskottet saknar anledning att nu närmare ingå på desamma utan får hänvisa till sina tidigare, här ovan citerade utlåtanden.

Vad beträffar de i motionen I: 8 av herr Nothin m. fl. framförda motiven för avskaffande av lagrådets laggranskning finner utskottet även dessa icke vara övertygande. Det i motionen anförda huvudskälet är det rent arbets- tekniska, att lagrådet på grund av sin begränsade arbetskapacitet ger anledning till försenat framläggande av förslag till önskvärda lagar, särskilt sådana, vilka riksdagen begärt. De olägenheter i sådant hänseende, vilka må hava förekommit, synas i varje fall hava av motionärerna betydligt överdrivits.

Emellertid vill utskottet ingalunda förneka, att en smidigare anpassning av den laggranskande verksamheten efter det vid varje tidpunkt förefintliga arbetsmaterialet i vissa fall kunde vara önskvärd. Utskottet har också i sina förut omnämnda utlåtanden, åren 1920, 1923 och 1924, betonat, att det väl kunde ifrågasättas åtgärder, varigenom lagrådets arbetsbörda skulle lättas och lagstiftningsarbetet i samband därmed påskyndas, därvid utskottet emellertid samtidigt uttalat, att det kunde antagas, att regeringen, i den mån spörsmålet bleve aktuellt, däråt ägnade nödig uppmärksamhet.

I syfte att undvika arbetsmaterialets hopning vid laggranskningen har från regeringens sida sedermera tagits initiativ i ämnet, i det motionären

herr Nothin såsom chef för justitiedepartementet våren 1926 låtit verkställa den i motionen I:8 omnämnda utredning, huruvida den åt lagrådet nu uppdragna laggranskningen utan men för rättsskipningen skulle kunna återflyttas till högsta domstolen. Denna utredning resulterade i ett till högsta domstolens ledamöter för yttrande remitterat förslag, vars innebörd i ett yttrande av en högsta domstolens ledamot sammanfattas på följande sätt:

»Lagrådet försvinner och i följd därav ökas de i högsta domstolen tjänstgörande justitierådens antal från tjuguen till tjugufyra. Inom högsta domstolen skall emellertid en avdelning på tre justitieråd, såvitt det med hänsyn till förefintliga arbetsuppgifter visar sig erforderligt, under hela arbetsåret ägna sig åt granskning av lagförslag. Kungl. Maj:t äger därjämte förordna att å tid, då lagskipningen eljest skulle handhavas av tre avdelningar, en av dessa skall under högst sex veckor årligen befrias från lagskipningsarbete och att i stället skola för samma tid bildas ytterligare två tremanna-avdelningar, vilka båda skola syssla med laggranskning. Där högsta domstolen finner sådant erforderligt, må nådeansökningar kunna behandlas å avdelning, bestående av tre ledamöter, och skall sådan tjänstgöring ävensom handläggning av frågor om tillstånd till måls dragande under högsta domstolens prövning (dispensmål) upprätthållas av sådan avdelning, som är bildad för granskning av lagförslag men ej har några sådana att behandla. Den närmare fördelningen av tjänstgöringsskyldigheten ankommer helt och hållet på högsta domstolen själv. Förslaget innehåller sålunda inga bestämmelser om viss tjänstgöringsperiod för ledamöterna å den ständiga lagavdelningen och saknar motsvarighet till nu gällande lags begränsningar i fråga om justitierådens behörighet och skyldighet att tjänstgöra i lagrådet. En följd av laggranskningens återflyttande till högsta domstolen är, att laggranskningsarbetet regelmässigt skall handhavas av allenast justitieråd. Konungen skall dock äga förordna en av regeringsrättens lagfarna ledamöter eller annan för insikt, erfarenhet och redlighet känd man att deltaga i granskningen av visst lagförslag.»

Detta förslag ansågs likväl av högsta domstolens samtliga ledamöter mindre lämpligt och ägnat att i allt för hög grad inkräkta på högsta domstolens huvuduppgift, lagskipningen, vilket särskilt med hänsyn till den redan förefintliga arbetsbalansen hos domstolen vore betänkligt, varför förslaget enhälligt avstyrktes.

Emellertid framgår av ledamöternas yttranden, att flertalet av dem ingalunda — såsom i motionen I:8 antydes — intagit en helt negativ ståndpunkt i frågan. (Dessa yttranden äro i sin helhet tillgängliga i Svensk Juristtidning för innevarande år.) Tjugu justitieråd föreslå sålunda, om ock med stor tvekan med hänsyn till lagskipningen, att, därest åtgärder för en snabbare laggranskning skulle anses oundgängligen påkallade, vid behov *en* tillfällig avdelning om tre ledamöter skulle inom högsta domstolen bildas för laggranskning på sådant sätt, att ledamöter toges från olika dömande avdelningar utan upplösning av någon sådan avdelning. En dylik anordning

förutsatte, i överensstämmelse med det förut relaterade förslaget, att ett regeringsråds deltagande i laggranskningen icke längre skulle vara obligatoriskt.

Högsta domstolens flesta ledamöter hava sålunda givit ett — av herr Nothin och hans medmotionärer icke omnämnt — uppslag, huru laggranskningen enligt deras mening skulle kunna göras smidigare och försening av g-förslags framläggande för riksdagen undvikas utan att därigenom lagskipningens intressen skulle sättas allt för mycket i fara. Vid sådant förhållande synes den av nyssnämnda motionärer förda argumenteringen i vad den avser ett fullständigt avskaffande av högsta domstolens medverkan vid laggranskningen såsom en konsekvens av domstolens yttrande över det inom justitiedepartementet utarbetade förslaget ohållbar.

Utskottet motsätter sig tanken, att den nu av lagrådet utövade laggranskningen lämpligen skulle kunna övertagas av en förstärkt lagavdelning i justitiedepartementet. Tjänstemännen å denna lagavdelning skulle vara justitieministerns omedelbara underlydande och måste enligt sakens natur känna sig förpliktade att giva form åt hans lagstiftningstankar. Den självständiga och oberoende laggranskningen skulle därmed försvinna. Några garantier för att domarerfarenheten och omtanken om lagstiftningens enhetlighet skulle göra sig gällande, såsom nu i lagrådet, finnas icke vid en laggranskning av antytt slag. Dessutom kan man befara, att särskilt i brådskande fall även lagförslagets form skulle kunna försummas på ett sätt, som nu med lagrådets självständigt kontrollerande verksamhet ej gärna kan ske. Från sin beredning av Kungl. Maj:ts av lagrådet icke granskade lagförslag å kommunallagarnas och vallagens områden har utskottet erfarenhet av de bristfälligheter, som kunna vidlåda dylika förslag. Å andra sidan giver erfarenheten vid handen, att lagförslag, som lämnas till riksdagen, först sedan de undergått granskning av lagrådet, på grund av erinringar från detta ofta föreligga uti ett i många avseenden förbättrat kick.

Herr Nothin och hans medmotionärer hava såsom stöd för sitt förslag citerat ett yttrande av dåvarande justitierådet Trygger, däri denne avstyrkte lagrådets inrättande. Emellertid är att märka, att detta yttrande icke hänförde sig till lagrådet, sådant det sedermera enligt konstitutionsutskottets förslag verkligen organiserades, utan till lagrådet sådant det i Kungl. Maj:ts förslag var tänkt. Enligt detta senare förslag skulle lagrådet bestå av endast två justitieråd och ett regeringsråd, varjämte Kungl. Maj:ts skulle kunna förordna ända till tre extra, lagkunniga ledamöter för visst ärende. De farhågor, justitierådet Trygger uttalade, synas icke utan vidare kunna antagas hava gällt i samma grad beträffande lagrådet, sådant det slutligen organiserades, som beträffande den föreslagna institution, de närmast avsågo. Dessa farhågor hava i varje fall icke, såvitt utskottet kan finna, i någon mån besannats beträffande den nu sedan aderton år fungerande lagrådsinstitutionen. Däremot synas de vara berättigade beträffande

en lagavdelning, som inom justitiedepartementet skulle utarbeta och granska lagförslag.

Herr Nothin och hans medmotionärer hava slutligen gjort gällande, att »den uppfattningen alltmera vunnit insteg, att, sedan lagrådet blivit en fristående institution, en förskjutning inträtt i fråga om arten och omfattningen av de spörsmål, åt vilka särskild uppmärksamhet ägnas vid laggranskningen». Riktigheten av nämnda uppfattning har emellertid från flera håll blivit bestridd och kan icke av utskottet biträdas. Utskottet får i detta sammanhang erinra om de två, år 1926 väckta motionerna om ändring av bestämmelserna angående omfånget av lagrådets granskningsbefogenhet. Den ena av dessa motioner, väckt i första kammaren av herr Luterkort, avsåg att granskningen icke måtte omfatta »lagarnas eller författningarnas allmänna politiska grunder». I den andra motionen, väckt i andra kammaren av herrar Hage och Englund, hemställdes om sådan ändring av regeringsformens bestämmelser, att det tydligt framginge, att laggranskningen endast vore »avsedd att väsentligen vara av formell och lagteknisk natur». I sitt avstyrkande utlåtande över dessa motioner hävdade konstitutionsutskottet, att laggranskningen otvivelaktigt förutsatts omfatta även materiell rättsprövning, samt yttrade vidare bland annat: »Under nuvarande livliga lagstiftningsarbete framstår bibehållandet av lagrådets granskningsrätt i oförändrad omfattning härförutom såsom yttermera påkallat.»

En annan sak är, att det kan tänkas vara lämpligt att vidtaga vissa ändringar beträffande laggranskningens organisation. Å ena sidan kan det sålunda under perioder av mindre livlig lagstiftningsverksamhet vara önskvärt att finna en form för att åt lagskipningen tillgodogöra den lagrådets arbetskraft, som icke behöver tagas i anspråk för laggranskning. Å andra sidan kunde det i händelse av alltför stor anhopning av sådana lagförslag, som vänta på behandling i lagrådet, vara av värde att äga en form för tillfällig utökning av lagrådets arbetskrafter. I sistnämnda hänseende synes böra särskilt beaktas det uppslag, som lämnats av ett flertal av högsta domstolens ledamöter och för vilket redogörelse här ovan lämnats. Men dessa frågor bero snarast av regeringens planläggning av det framtida lagstiftningsarbetet och kunna närmast betecknas såsom arbetsordningsfrågor. Det synes därför böra ankomma på regeringen att framlägga förslag i dessa ämnen, om och när regeringen finner förhållandena så påkalla. Med stöd av vad sålunda anförts får utskottet avstyrka de väckta förslagen såväl om avskaffande av lagrådsgranskningen som om begränsning av densamma.

I motionen II: 285 föreslås ändrade bestämmelser i regeringsformen i ändamål att något regeringsråd icke längre skulle ständigt deltaga i laggranskningen. Detta förslags syfte är att bereda möjlighet för snabbare avgörande av mål och ärenden i regeringsrätten, därigenom att det regeringsråd, som hittills tjänstgjort i lagrådet, i stället skulle tjänstgöra i regeringsrätten. Härjämte hänvisa motionärerna i motiveringen till den åtgärden att höja regerings-

*Motionen
II: 285 om
ändring i lag-
rådets orga-
nisation.*

rådens antal från nuvarande sju till åtta, varigenom det skulle bliva möjligt för regeringsrätten att arbeta på två avdelningar.

Otvivelaktigt är den stora balans av mål, som nu finnes hos regeringsrätten, ägnad att ingiva stora betänkligheter. De åtgärder, som förra året vidtogos beträffande föredragnings sättet i regeringsrätten, synas ej vara tillräckliga för avarbetandet av denna balans. Såsom av motionen framgår har denna tvärtom väsentligen ökats under det sistlidna året.

Under sådana omständigheter synes motionärernas förslag vara värt att tagas under allvarligt övervägande. Den frågan uppställer sig emellertid, huruvida det med hänsyn till lagrådets uppgift kan vara försvarligt och lämpligt att beröva detsamma obligatorisk medverkan av ett regeringsråd. Såsom av det föregående framgår har såväl i det förslag, som förra året utarbetades inom justitiedepartementet angående laggranskningens överflyttande till högsta domstolen, som i det motförslag, flertalet av justitieråden avgåvo, förutsatts, att något regeringsråd icke längre skulle obligatoriskt deltaga i laggranskningen. På tal om minskning av lagrådets ledamotsantal yttrade dessa justitieråd vid behandling i högsta domstolen av det till dem remitterade förslaget följande:

»Varje minskning av antalet ledamöter är naturligtvis ägnad att menligt inverka på granskningens allsidighet och auktoritet. Avgörande betänkligheter synas dock ej kunna anföras emot en minskning till tre ledamöter eller samma antal som föreslogs i den kungl. propositionen till 1909 års riksdag. Något dröjsmål med ärendenas behandling torde en sådan ändring i stort sett icke föranleda.

Av det nu föreliggande förslagets hela läggning följer, att minskningen måste ske i den formen, att regeringsrätten icke längre blir ständigt representerad vid laggranskningen. Tydligt är emellertid, att frågan kan så lösas, även om lagrådet bibehålles såsom en fristående institution. Såsom skäl för den föreslagna ändringen återopas i förslagets motivering, att däri genom ett med hänsyn till regeringsrättens arbetsbörda önskvärt tillskott vunnas i regeringsrättens arbetskrafter. Huruvida detta tillskott lämpligen kan tillgodogöras på ett sådant sätt att värdet därav uppväger de betänkligheter, som kunna anföras emot försvagandet av lagrådets sammansättning, är en fråga, vars besvarande ej torde tillkomma högsta domstolens ledamöter.»

Något direkt svar på den sist uppställda frågan har sålunda icke från högsta domstolens ledamöter givits. Fyra av justitieråden avstyrka på grund av både principiella och praktiska skäl förslaget att något regeringsråd ej vidare obligatoriskt skulle vara ledamot av lagrådet.

Utskottet finner några avgörande principiella betänkligheter icke möta mot förslaget om laggranskningens omläggning på sådant sätt, att ett regeringsråds obligatoriska medverkan bleve utesluten. Utskottet får därvid erinra, att förslag till de lagar och författningar, vilka närmast beröra regeringsrättens verksamhetsområde — de kommunala författningarna samt

administrativ lagstiftning — i allmänhet icke torde underställas lagrådets prövning.

De fördelar, som genom en ändring i regeringsformen i angivet syfte skulle kunna vinnas dels i form av en smidigare anordning av laggranskningsarbetet, dels ock i form av tillskott till regeringsrättens arbetskrafter, förefalla så betydande, att med hänsyn därtill en närmare utredning av den föreliggande frågan synes vara önskvärd. De mot en dylik ändring anförda skälen torde ej vara så avgörande, att de böra föranleda ett avvisande av det framställda förslaget om utredning.

Utskottet får alltså hemställa,

1) att motionen I: 8 icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda;

2) att motionen I: 201 icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda;

3) att riksdagen i anledning av motionen II: 285 måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville verkställa utredning, huruvida genom ändring i regeringsformens bestämmelse om ett regeringsråds permanenta deltagande i laggranskningen samt andra därmed sammanhängande åtgärder så betydande fördelar stå att vinna i form av en snabbare handläggning av mål och ärenden i regeringsrätten, att därav uppvägas de betänkligheter, som kunna anföras mot försvagandet av lagrådets sammansättning, ävensom för riksdagen framlägga det förslag, vartill utredningen kan föranleda.

Stockholm den 31 mars 1927.

På konstitutionsutskottets vägnar:

K. VON GEIJER.

Närvarande: herrar von Geijer, Engberg*, David Bergström*, Thulin, Adolf Dahl, G. W. Hansson, Reuterskiöld*, Leander, Fehr, N. S. Norling*, N. J. M. Svensson. Sävström*. Vennerström*, Gustafson i Kasenberg*, Bäckström, Borg*, K. A. Westman, Pehrsson i Göteborg, Björkman och Fast.

*) Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservationer:

1) av herr *Engberg*, som ansett, att utskottets yttrande bort hava haft följande lydelse:

Eftersom lagrådets befattning med till detsamma hänvisade lagförslag bör vara endast juridisk, d. v. s. inriktad på att enhet och konsekvens i lagstiftningen bevaras, och lagteknisk, medan prövningen av lagförslagens materiella och politiska tillbörlighet bör förbehållas den lagstiftande makten, synes laggranskningen kunna utan olägenhet övertagas av en förstärkt lagavdelning inom justitiedepartementet. Därigenom vinnes, att regeringen får i sin hand möjligheten att anpassa laggranskningens tempo efter föreliggande behov.

Utskottet får alltså hemställa,

1) att riksdagen i anledning av motionerna I:8 och I:201 ville i skrivelse till Kungl. Maj:t begära utarbetande och framläggande för 1928 års riksdag av de grundlagsändringar, som erfordras för avskaffande av lagrådsgranskningen utav lagförslag;

2) att motionen II:285 måtte få anses besvarad genom vad utskottet härovan hemställt.

2) av herr *David Bergström* med avseende å punkt 3) i utskottets hemställan;

3) av herr *Thulin*, som inom utskottet yrkat, att konstitutionsutskottet måtte hemställa, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller om utarbetande och framläggande av förslag till sådan ändring av regeringsformen, att den åt lagrådet uppdragna granskningen överflyttas till Högsta domstolen.